
Sammendrag:

Reisevaneundersøkelsen for utenlandske besøkende 2012

Utenlandske ferie- og forretningsreiser i Norge

TØI rapport 1295/2013

Forfatter(e): Eivind Farstad, Petter Dybedal og Iratxe Landa Mata
Oslo 2013, 43 sider

I 2012 kom det ca 5,2 millioner overnattingsgjester og 1,3 millioner dagsbesøkende til Norge. I tillegg kom 588 000 cruisepassasjerer til Norge, som er mer enn noen gang. Antallet overnattingsgjester på tjenestereise gikk opp med seks prosent, og antall overnattingsgjester på feriereise gikk opp med tre prosent fra 2011 til 2012. Overnattingsgjestene tilbrakte 33,7 millioner gjestedøgn i Norge i 2012, som er tre prosent mer enn i 2011. Tyskland, Sverige og Danmark er de tre viktigste kildelandene for norsk reiselivsnæring målt i antall gjestedøgn. Antallet svenske overnattingsgjester økte med fem prosent, og danske med åtte prosent, mens antallet tyske var omtrent på samme nivå som året før. Også for de fleste andre landene var det en oppgang i 2012, slik at antall ankomster og økte med fire prosent og antallet gjestedøgn med tre prosent for alle land samlet. Det var vekst i antall gjestedøgn i både vintersesongen og sommersesongen 2012 med henholdsvis fem og to prosent i forhold til samme sesong i 2011.

Reisevaneundersøkelsen for utenlandske besøkende 2012 (RVU - utenlandske besøkende) er en forenklet utgave av den tidligere Gjesteundersøkelsen. Undersøkelsen omfatter i prinsippet alle reiser til og fra Norge som foretas av personer som er bosatt utenfor riket, uansett formål og/eller overnattingsmåte. Både ferie- og forretningsreisende er inkludert, og undersøkelsen dekket i 2012 alle som reiste ut av landet med ferge, fly, tog eller på veg med bil, turbuss eller rutebuss. Bare de som har fast arbeid i Norge og bor i et annet land, er holdt utenfor, blant annet fordi disse ikke omfattes av det internasjonale *turisme*begrepet. Reisevaneundersøkelsen for utenlandske besøkende gir også en oversikt over cruiseskipstrafikken.

På grunn av redusert finansiering for undersøkelsen i 2012 var det ikke mulig å gjennomføre intervjuer på de enkelte transportmidlene i 2012 slik det har vært gjort i Gjesteundersøkelsen tidligere år. Det betyr at en må benytte seg av data fra Gjesteundersøkelsen 2011 (sommer og høst) og 2010 (vinter) for å kunne beregne nøkkelvariable som reisemål, oppholdstid, nasjonalitetsfordeling, m.m. hvor slik informasjon mangler for året 2012. Slike strukturdata er altså hentet fra tidligere intervjuer blant et utvalg av utenlandske besøkende når de reiste ut av landet (se ytterligere forklaring i kapittel 2). Når det gjelder strukturdata for flyreisende, har vi fått tilgang til resultatene fra Reisevaneundersøkelsen på fly som Avinor gjennomførte i 2012 i samarbeid med Transportøkonomisk institutt. Resultatene for flyreisende er derfor sikrere enn for de øvrige transportmåtene, der en for de øvrige må regne med en del større usikkerhet i tallene for 2012 enn for de foregående årene.

Året 2012

Det samlede antallet ankomster til Norge fra utlandet er beregnet til i underkant av 7,0 millioner i 2012 (tabell A). Av disse var om lag 5,2 millioner overnattingsgjester, 1,3 millioner dagsbesøkende, og 588 000 cruisepassasjerer som har besøkt én eller flere norske havner.

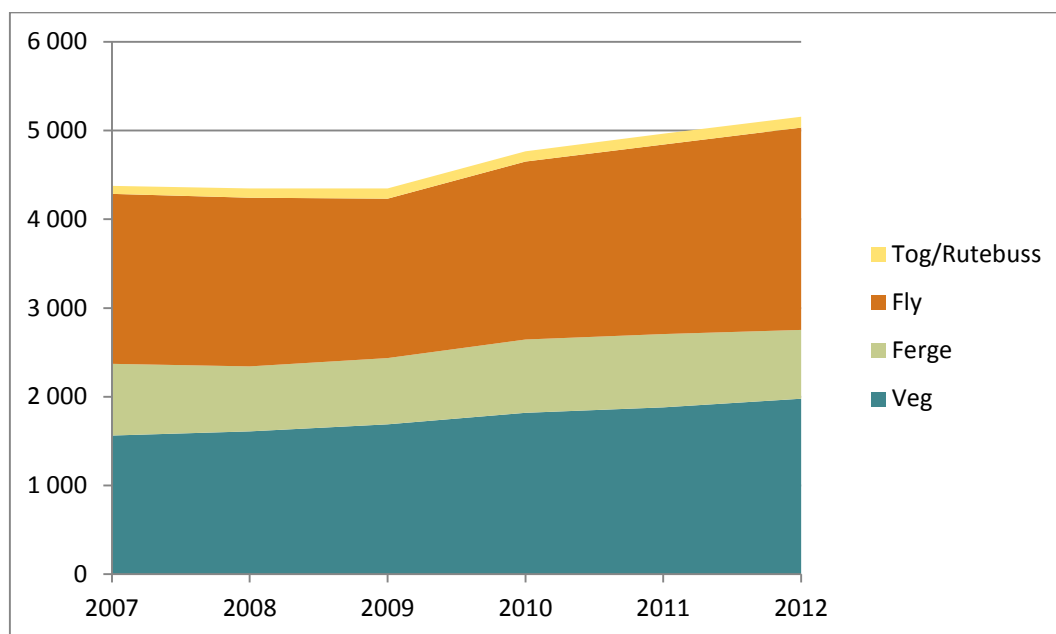
Blant de gjestene som overnattet i Norge var 1,2 millioner på forretningsreise og 4,0 millioner på feriereise. Totalt genererte denne trafikken 33,7 millioner utenlandske overnattinger i Norge, og dette innebærer en oppgang på fire prosent fra 2011. Forretningsreisende stod for drøyt 5,6 millioner gjestedøgn og feriegjestene for 28,0 millioner gjestedøgn. Forretningstrafikken er relativt jevnt fordelt over året, mens nesten 70 prosent av feriegjestedøgnene var knyttet til sommersesongen (mai–september) i 2012.

Tabell A: Utenlandsk forretnings- og ferietrafikk i Norge. Registrert ved utreise fra Norge i 2012. Enhet = 1000.

	I alt	Veg	Ferge	Cruise	Fly	Tog/Rutebuss
Ankomster i alt	7 021	2 859	1 002	588	2 439	133
- På dagsreise	1 278	882	226		158	11
- Cruisepassasjerer*	588			588		
- Overnattingsgjester	5 155	1 977	776		2 281	122
-- på tjenestereise	1 157	227	66		841	23
-- på feriereise	3 998	1 750	710		1 440	99
Gjestedøgn i alt	33 654	10 271	6 950		15 824	609
- på tjenestereise	5 637	975	446		4 097	119
- på feriereise	28 017	9 296	6 504		11 727	490
Motorkjøretøyer i alt	1 262	1 067	195			
- Personbiler	1 156	974	182			
- Bobiler	70	63	7			
- Biler m/campingvogn	18	15	3			
- Turbusser	18	15	3			

*Merk at tall for cruisepassasjerer gjelder utenlandske passasjerer som har hatt ett eller flere besøk i norske havner.

I perioden 2007 til 2012 har økningen i antall overnattingsgjester vært størst for reisende på veg og med fly, mens det har kommet færre fergegjester i denne perioden (figur A). Antall flyreisende som overnattet i Norge økte med sju prosent i 2012. Reisende på veg har også hatt jevn og stabil vekst, og antallet ankomster på veg økte med fem prosent i 2012.

Figur A: Utenlandsk forretnings- og ferietrafikk i Norge i perioden 2007-2012 etter transportmåte for overnattingsgjester. Tusen ankomster.

I 2012 var det særlig de nordiske land, Storbritannia, Østerrike og Russland som hadde sterkest vekst i antall overnattingsgjester i Norge. Japan, Frankrike og Belgia er blant de få landene som hadde en nedgang i 2012.

Tyske feriereisende stod for 22 prosent av utenlandske gjestedøgn i Norge i 2012, mens svenske og danske turister stod for henholdsvis 16 og 10 prosent. Ferierende fra Polen stod for seks prosent av de utenlandske feriegjestedøgnene i Norge, og ferierende fra Storbritannia, Nederland og USA for fem prosent hver.

På årsbasis fordeler feriegjestenes overnattinger seg med omtrent 30 prosent hos slekt og venner, ca. 20 prosent på camping (inkludert camping utenfor regulert plass), drøyt 20 prosent på hotell, pensjonat etc. og vel 20 prosent på leid, lånt eller egen hytte.

Antallet utenlandske bobiler som besøkte Norge fortsatte å øke i 2012. Omtrent 70 000 bobiler var på besøk i Norge i løpet av 2012, og bobilturistene bidro med nesten 2,4 millioner gjestedøgn til sammen. Det er det høyeste antallet bobilgjestedøgn som noen gang er registrert. Beregningene viser også at 17 900 utenlandske biler med campingvogn besøkte Norge i 2012, og dette var et par hundre flere enn året før. Hele 17 900 utenlandske turbusser passerte grenseoverganger og fergeterminaler i 2012, og dette er så vidt over toppnivået i 2011. Det er videre beregnet at passasjerene i disse bussene til sammen tilbrakte drøyt 2,4 millioner gjestedøgn i Norge.

Antall utenlandske *forretnings- og tjenestereisende* som kom til Norge på overnattingsbesøk var om lag 1,2 millioner i 2012, som til sammen avstedskom ca. 5,6 millioner overnattinger. Antallet ankomster økte med seks prosent i 2012, og antall yrkesgjestedøgn økte med sju prosent. Sverige er det klart største landet når det gjelder antall forretningsgjestedøgn (nær én million) fulgt av Storbritannia, Tyskland, Danmark og Polen (om lag en halv million hver). Hotell er den mest brukte overnattingsformen for utenlandske forretningsreisende. Mange overnatter også i leiligheter eller hus som f. eks. arbeidsgiver eller foretningspartner stiller til disposisjon.

Det kom om lag 1,28 millioner *dagsreisende* til Norge i 2012, som var knapt én prosent flere enn året før. Over halvparten av dagsreisene gjøres av svensker som passerer veggrenseovergangene. Også Danmark og Tyskland sender mange dagsbesøkende til Norge, og de fleste av disse kommer på ferge. *Cruisetrafikken* har økt betydelig de senere årene, og den økte kraftig i 2012. Det var i 2012 over 130 000 flere utenlandske passasjerer innom norske havner enn i det tidligere toppåret 2011. Antallet utenlandske cruiseskip som besøkte norske havner (2 064 skip) er også det høyeste som noen er gang registret. Om lag 588 000 utenlandske cruisepassasjerer besøkte én eller flere norske havner i 2012. Tyskland og Storbritannia er fortsatt de to klart største markedene. Både Tyskland, Storbritannia, USA og Spania er blant de kildeland som har hatt betydelig vekst i antall cruiseturister på besøk i Norge i 2012.

Vintersesongen

Over 1,6 millioner utenlandske gjester kom til Norge i vintersesongen i 2012. I overkant av 1,2 millioner av dem tilbrakte minst én natt i Norge i løpet av de fire første månedene i 2012. Dette var en oppgang på seks prosent i forhold til året før, og også det største antallet overnattende som er registrert noensinne i vintersesongen. Antallet gjestedøgn var fem prosent høyere enn vinteren året før.

Tabell B viser en del sentrale omfangstall for vintertrafikken i perioden 2008-2012. Veksten i antall vinterankomster var på sju prosent i perioden 2008 til 2012, og antall gjestedøgn økte med 13 prosent i samme periode, til tross for en nedgang i årene 2009-2010 (under finanskrisen) i forhold til nivået i 2008.

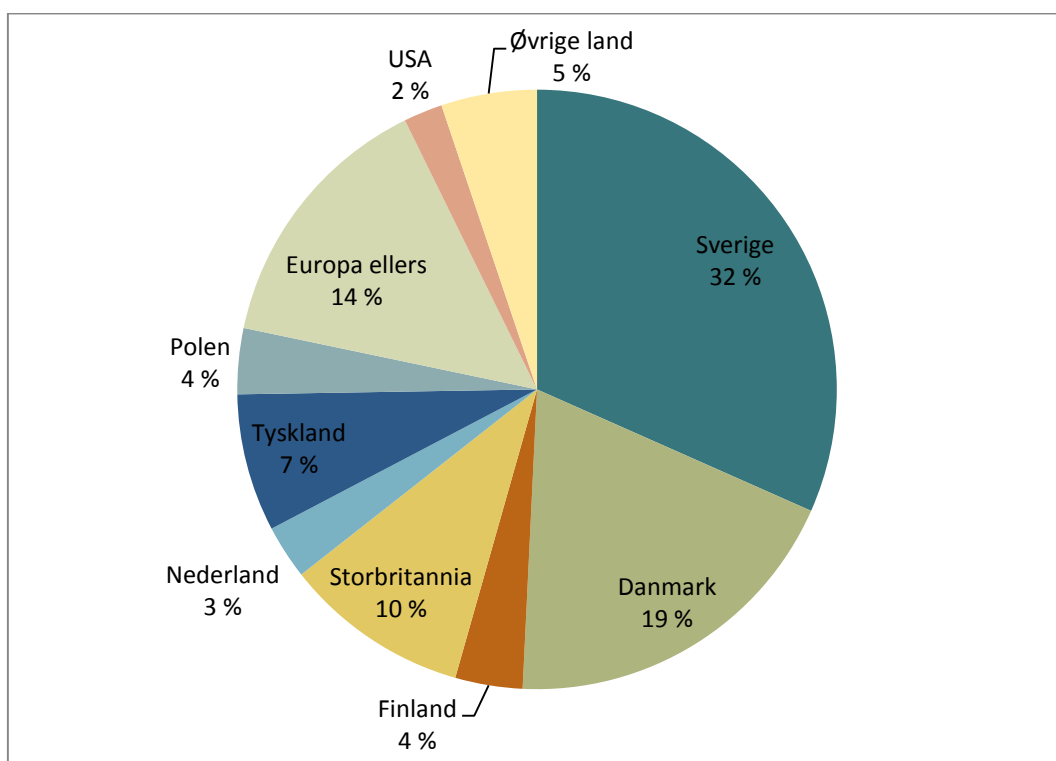
Tabell B: Utenlandske forretnings- og ferietrafikk i Norge. Registrert ved utreise fra Norge vintersesongene 2007–2011. Enhet = 1000.

	2008	2009	2010	2011	2012	Endring i % 2011– 2012
Ankomster i alt	1 515	1 456	1 472	1 524	1 622	4
På dagsreise	383	365	358	355	383	8
Overnattingsgjester	1 131	1 091	1 114	1 169	1 240	6
-- på tjenestereise	337	294	327	349	344	-1
-- på feriereise	794	797	787	820	895	9
Gjestedøgn i alt	6 044	6 060	6 232	6 480	6 822	5
- på tjenestereise	1 398	1 302	1 506	1 570	1 558	-1
- på feriereise	4 646	4 758	4 726	4 910	5 264	7

For overnattingsgjester på ferie var oppgangen på hele ni prosent vinteren 2012 i forhold til vinteren 2011, mens det kom én prosent færre forretningsreisende. Feriereisende utgjorde 72 prosent av alle overnattingsgjestene i vintersesongen 2012.

Figur B viser fordelingen av andelen overnattingsgjester på de ulike nasjonalitetene. Vinteren 2012 utgjorde svenskene 32 prosent av de utenlandske overnattingsgjestene som kom til Norge. Sammen med danskene (19 prosent) utgjorde overnattingsgjester fra disse to nabolandene våre om lag halvparten av de utenlandske overnattingene i Norge vinteren 2012. Finnene utgjør bare en liten andel (ca fire prosent) av overnattingsgjestene om vinteren.

Britene er også viktige (10 prosent) målt i antall overnattingsgjester, og var flere enn både tyskerne (sju prosent) og nederlenderne (tre prosent) i Norge vinteren 2012. Besøkende fra Polen utgjorde fire prosent, og de fra andre europeiske land 14 prosent.

Figur B: Utenlandske overnattingsgjester i Norge etter bostedsland vintersesongen 2012. Prosent.

Både antallet feriegjester og antallet feriegjestedøgn økte vinteren 2012 i forhold til vinteren 2011, med henholdsvis ni og sju prosent (tabell C). Det er nabolandene Sverige og Danmark som er viktigst for norsk vinterturisme, men Storbritannia og Tyskland er også betydelige markeder. Det er i første rekke de finske og nederlandske ferierende og feriegjestene fra USA og Storbritannia som har hatt relativt størst økning i antall gjestedøgn vinteren 2012.

Tabell C: Utenlandske ferietrafikk i Norge vintersesongene 2010-2012 etter bostedsland. Antall ankomster og antall gjestedøgn for ferierende overnattingsgjester. Absolutte tall og endring fra 2011 til 2012 i prosent. Enhet = 1000

	Antall ankomster				Antall gjestedøgn			
	2010	2011	2012	Endring i % 2011-2012	2010	2011	2012	Endring i % 2011-2012
I alt	787	820	895	9	4 726	4 910	5 264	7
Sverige	261	271	294	9	1 139	1 198	1 293	8
Danmark	193	188	198	5	1 135	1 092	1 159	6
Finland	18	21	26	27	68	77	104	35
Storbritannia	63	64	72	12	406	376	426	13
Nederland	16	21	25	20	103	123	152	24
Tyskland	69	63	67	6	564	487	510	5
Polen	35	32	33	3	332	290	274	-6
Europa ellers	91	110	126	14	564	753	798	6
USA	10	12	15	20	97	121	137	13
Øvrige land	31	38	40	4	318	393	411	5

Blant de to hovedmarkedene Sverige og Danmark, har svenskene hatt en oppgang på åtte prosent vinteren 2012, mens danskene snudde nedgangen fra året før til en oppgang på fem prosent flere gjestedøgn. Det nederlandske markedet økte med hele 24 prosent, mens det tyske økte med fem prosent målt i antall gjestedøgn. Det er også betydelig vekst fra USA, og landene i kategoriene ”Europa ellers” og ”Øvrige land” som vist i tabell C. Litt færre feriegjester kom fra Polen vinteren 2012.

Sommersesongen

Hovedtrekkene ved den utenlandske trafikken til Norge i månedene mai – september 2012 er vist i tabell D nedenfor. Om lag 4,1 millioner utenlandske besøkende kom til Norge sommeren 2012, inklusive cruisebesøkende. Dette er fire prosent flere enn året før. Om lag 3,0 millioner utenlandske gjester hadde én eller flere overnattinger i landet, noe som samlet tilsvarte nesten 22 millioner gjestedøgn. Det er omtrent 0,5 millioner og to prosent flere gjestedøgn enn året før. Det var forretningstrafikken som økte relativt mest sommeren 2012. Denne økte med 10 prosent antall ankomster og 16 prosent i antall gjestedøgn i forhold til sommeren 2011. Målt i antall ankomster er likevel ferietrafikken dominerende om sommeren. Hele 83 prosent av overnattingsgjestene var på feriereise, de øvrige om lag 17 prosent var på forretningsreise. Feriegjestene stod for 88 prosent av det samlede antallet gjestedøgn i sommersesongen.

Tabell D: Utenlandske forretnings- og ferietrafikk i Norge. Registrert ved utreise fra Norge sommersesongene 2008–2012. Enhet = 1000.

	2008	2009	2010	2011	2012	Endring i % 2011– 2012
Ankomster i alt	3079	3 559	3 918	3 928	4 080	4
- På dagsreise	626	648	696	580	532	-8
- Cruisepassasjerer*	381	430	411	457	588	29
- Overnattingsgjester	2 453	2 481	2 811	2 891	2 960	2
-- på tjenestereise	494	413	462	451	496	10
-- på feriereise	1 960	2 069	2 350	2 440	2 464	1
Gjestedøgn i alt	18 943	18 869	21 021	21 542	21 955	2
- på tjenestereise	2 853	2 360	2 530	2 315	2 678	16
- på feriereise	16 090	16 509	18 491	19 227	19 277	0

* Antall cruisepassasjerer omfatter alle som har besøkt en eller flere norske havner. Alle cruisepassasjerbesøk antas for enkelhets skyld å ha foregått i sommersesongen.

Antall overnattingsgjester økte med to prosent sommeren 2012, mens antallet dagsturister gikk ned med åtte prosent. Blant overnattingsgjestene generelt kom omtrent 40 prosent i kjøretøyer på veg og omtrent like stor andel med fly. De øvrige ankomstene skjer på ferge (17 prosent) og tog/ rutebuss (to prosent).

I perioden 2008 til 2012 var det samlet sett en vekst på hele 33 prosent i antall sommerankomster, og antallet gjestedøgn gikk opp med 16 prosent i løpet av disse fem årene.

Det kom flest overnattingsgjester fra Sverige, Tyskland, Danmark og Finland sommeren 2012. Blant de større markedene hadde danskene høyest relativ vekst, med ni prosent flere overnattingsgjester sammenlignet med sommeren 2011. De fleste hovedmarkedene hadde en tydelig oppgang sommeren 2012, mens Tyskland hadde en liten nedgang på to prosent.

Tabell E og figur C viser fordelingen av henholdsvis antall gjestedøgn og prosentandel av totalt antall utenlandske gjestedøgn etter turistenes bostedsland.

Samlet sett økte antall utenlandske gjestedøgn med to prosent fra sommeren 2011 til sommeren 2012. Av de 22,0 millioner gjestedøgnene tilbrakt av utenlandske besøkende i Norge stod tyskerne for den klart største andelen med nesten 5,6 millioner - til tross for en liten nedgang sommeren 2012. Tyskerne hadde også litt færre gjestedøgn i Norge enn året før (to prosent færre), mens svenskene og danskene antall gjestedøgn økte med hhv. sju og fem prosent.

Svenskene utgjør det nest største markedet målt antall gjestedøgn om sommeren, men har likevel bare ca. halvparten så mange gjestedøgn i landet som tyskerne har. Danmark, Finland, Storbritannia, Nederland, Polen og USA er også viktige sommermarkeder for norsk reiseliv, med rundt én million gjestedøgn eller mer for hver av disse nasjonalitetene.

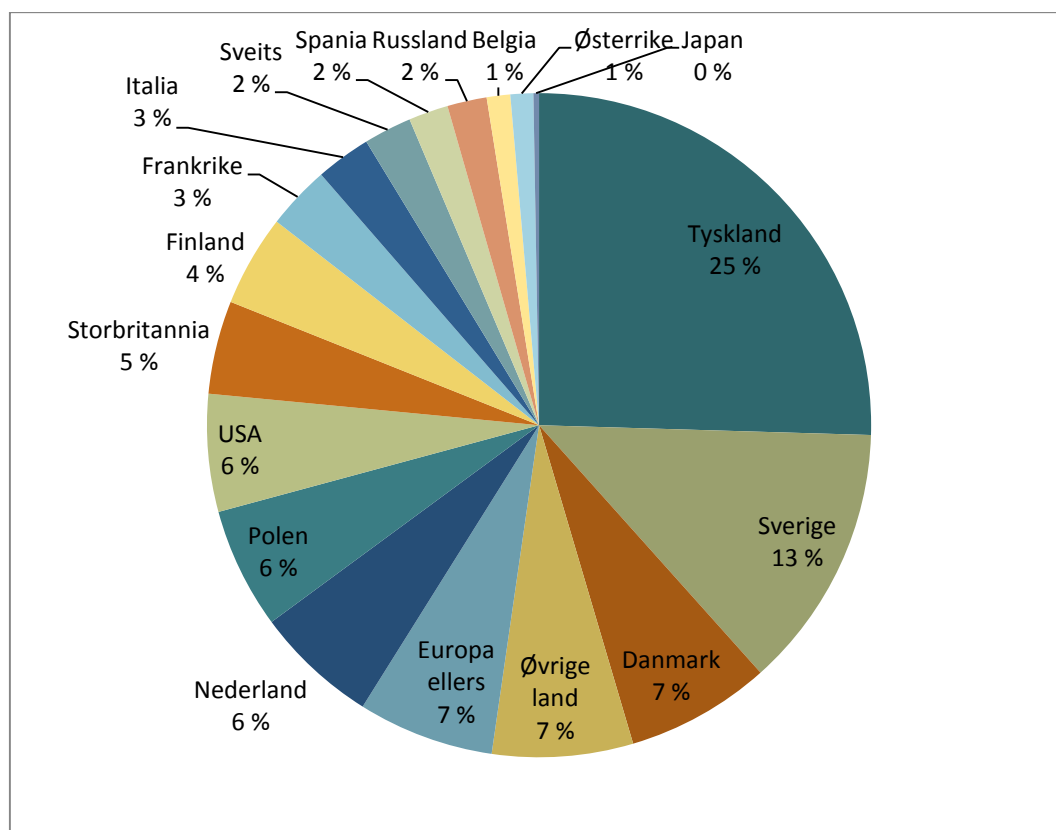
Tabell E: Utenlandske gjestedøgn i Norge etter bostedsland sommersesongene 2009-2012 og etter transportmiddel ved utreise sommersesongen 2012. Enhet = 1000.

	2009	2010	2011	2012					
	I alt	I alt	I alt	I alt	% endr. 2011-'12	Gj. ant. døgn	Veg	Ferge	Fly *
I alt	18 869	21 021	21 542	21 955	2	7,4	7 149	5 207	9 277
Sverige	2 595	2 648	2 641	2 821	7	4,2	2 040	48	579
Danmark	1 405	1 526	1 464	1 540	5	6,2	331	683	512
Finland	729	781	926	972	5	4,2	850	2	120
Storbrit.	933	963	1 016	992	-2	6,5	49	133	799
Nederland	1 386	1 308	1 306	1 310	0	8,8	490	390	422
Belgia	190	247	248	250	1	9,2	61	67	116
Frankrike	796	818	718	679	-5	7,8	83	43	546
Tyskland	4 389	5 599	5 680	5 566	-2	10,2	1 228	3 171	1 142
Italia	339	381	561	586	4	9,1	284	28	263
Sveits	254	313	427	510	19	11,1	197	67	234
Østerrike	182	199	205	243	19	8,8	82	30	125
Spania	388	398	429	421	-2	9,4	19	9	386
Polen	942	1 094	1 174	1 287	10	11,1	558	66	661
Russland	282	371	420	420	0	7,9	293	0	125
Europa ellers	1 257	1 456	1 421	1 449	1	7,2	569	202	664
USA	1 043	1 220	1 207	1 250	4	10,9	0	14	1 219
Japan	103	102	104	59	-43	5,4	0	0	57
Øvrige land	1 686	1 597	1 595	1 600	0	8,9	15	254	1 307

*I tillegg kommer reisende med tog og rutebuss.

Den største relative (prosentvise) veksten kom for reisende fra landene Sveits, Østerrike, Polen og Italia, samt de nordiske land, mens særlig japanske turister sviktet det norske turismemarkedet sommeren 2012 sammenlignet med sommeren året før.

Tyskerne stod for 25 prosent av det samlede antallet utenlandske gjestedøgn i Norge sommeren 2012 (figur C), svenskene hadde 13 prosent av gjestedøgnene og danskene sju prosent.

Figur C: Utenlandske gjestedøgn i Norge etter bostedsland. Sommersesongen 2012. Prosent.

Sommeren 2012 kom det om lag 2,5 millioner utenlandske overnattingsgjester på feriereise til Norge (tabell F).

Tabell F: Antall ankomster og gjestedøgn for utenlandske feriegjester med minst én overnatting i Norge sommersesongene 2010–2012 og fordelt etter transportmiddel ved utreise sommersesongen 2012. Enhet = 1000.

	2010	2011	2012	Endring i % 2011- 2012	2012			Tog/ Rute- buss
	I alt	I alt	I alt		Veg	Ferge	Fly	
Feriegjester som overnatter	2 350	2 440	2 464	1	1 109	468	838	49
Gjestedøgn	18 491	19 227	19 277	0	6 617	4 987	7 388	285
Gj. ant. døgn i Norge	7,9	7,9	7,4	-6	5,9	10,4	7,8	5,8

Antall ferieankomster økte så vidt (ca. én prosent), og antallet gjestedøgn gikk opp med ca 50 000, dvs. marginalt flere enn sommeren 2011. Fly- og vegtrafikken med feriegjester økte, mens fergetrafikken gikk ned sommeren 2012 fra året før.

Sommeren 2012 ankom det over en halv million (553 000) svenske feriegjester og nesten like mange tyskere, samt 198 000 dansker og 222 000 finner på overnattingsferie til Norge. Langt de fleste av disse kom via grenseovergangene på veg eller med ferge. Turister fra land lenger unna bruker fortrinnsvis fly, som f. eks. turister fra USA, Japan eller Sør-Europa.

Med sine 5,3 millioner feriegjestedøgn utgjorde tyskernes overnattinger hele 27 prosent av det totale antall utenlandske feriegjestedøgn, som var mer enn alle

nordiske feriegjestedøgn til sammen. Dette til tross for en nedgang på tre prosent i antall tyske feriegjestedøgn sommeren 2012. Når det gjelder utviklingen fra sommeren 2012 til sommeren 2011 ellers, var det sterkest relativ vekst for gjestene fra Sveits, Østerrike og Polen, samt de fra de nordiske land. Enkelte markeder, som Frankrike, Belgia, Spania og Japan, viste derimot tilbakegang i samme tidsrom.

Det var igjen en klar økning i forretningstrafikken til Norge sommeren 2012 i forhold til sommeren 2011, da det var nedgang i dette markedet. Antall ankomster gikk opp med 10 prosent og antall gjestedøgn med 16 prosent. Flyreisende er dominerende innenfor dette markedet, og det var særlig her oppgangen kom. Til sammen ble det foretatt nær en halv million utenlandske forretningsreiser til Norge sommeren 2012. Gjennomsnittlig oppholdstid for alle tjenestereisende var 5,4 døgn, slik at antallet utenlandske forretningsgjestedøgn endte på 2,7 millioner sommeren 2012.

Sverige er det klart største utenlandske markedet for forretningsreiser. Svenskenes 434 000 forretningsovernattinger utgjorde 16 prosent av alle utenlandske gjestedøgn i yrkets medfør i Norge sommeren 2012. Også Tyskland, Storbritannia, Danmark og Polen er viktige markeder for innkommende yrkestrafikk. Det var vekst i antall gjestedøgn fra de fleste land, bortsett fra noen land utenfor Europa (fortrinnsvis Japan) sommeren 2012.

Høstsesongen

Det er beregnet at det kom over 1,3 millioner utenlandske besøkende til Norge i høstsesongen. Det var en økning på seks prosent fra den foregående høsten. Om lag 363 000 av disse besøkende kom på dagstur til landet, mens de resterende ca 956 000 overnattet minst én natt mens de var her. Av overnattingsgjestene var omtrent en tredel på forretnings/tjenestereise, og de øvrige på feriereise høsten 2012. De forretningsreisende utgjør en større andel av totalt antall ankomster om høsten enn de gjør i hhv. vinter- og sommersesongen.

Til sammen nesten fem millioner gjestedøgn ble tilbrakt i Norge av utenlandske besøkende høsten 2012, hvor av ca 1,4 millioner forretningsgjestedøgn og 3,5 millioner feriegjestedøgn. Det er sju prosent flere gjestedøgn enn høsten 2011.

Svenskene utgjør det desidert største høstmarkedet målt i antall ankomster (ca 350 000) og de utgjorde 37 prosent av alle utenlandske besøkende i høstsesongen. Over én million gjestedøgn kan tilskrives svenske besøkende om høsten. Foruten svenskene utgjør tyskerne, danskene, polakkene og britene de største enkeltmarkedene i høstsesongen, med hhv. 0,6 millioner gjestedøgn for tyskerne og 0,4 millioner for hver av de andre tre nasjonalitetene i Norge høsten 2012.